

των «Αλυσίδων». Οί «Ζωντανοί και πεθασμένοι» κι ο «Ασωτος» είναι αληθινά οί πρόδρομοι μιας πρωτότυπης δραματικής αντίληψης που χρειάζεται σήμερα το Έθνος. Δι σημαίνει αν ή δράση στα δράματα αυτά μας φαίνεται, απάνου στη σκηνή, κάπως χλιαρή, ούτε τό πώς ο θεατής πρέπει να εντείνη την προσοχή του για ν' αρπάξη τις ιδέες των διαλόγων ή θέλη να νοιώση τό δράμα στό σύνολό του. Αύτά ίσως να είναι, για τό δικό μας τό κοινό μόνο, ελαττώματα του έργου. Όμως μπορεί κατόπι ένας άλλος τεχνίτης να τά συμμορφώση κι αυτά με την ανώτερη μαστοριά της σκηνικής οικονομίας και να ζευγαρώση έτσι Τέχνη και Αλήθεια.

Τό σημαντικό είναι, πώς ο κ. Ταγκόπουλος έδειξε τό δρόμο πρώτος απ' όλους. Σ' ένα έθνος χωρίς θέατρο ίσαμε αυτή την στιγμή, θαρρούμε πώς δέν είναι και μικρό αυτό που κατάφερε ο συγγραφέας των «Αλυσίδων».

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΤΡΕΛΛΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Στόν Καμπύση :

Μήτε ποθοῦσε ο Νιδς νάράξει

Σέ πόθου άπάνεμο λιμάνι

Με της ψυχής του να πετάξει

Τά διάπλατα φτερά του φτάνει.

Του φτάνει αν ήταν να σταλάξει,

Πάνου απ' τα νέφη, στον Ιορδάνη

Του Γαλαξία και να φαντάξει

Στάλα χρυσή στο ύστερομάνι.

Παιδί του τέλειου και του άκέρσιου

Του αιώνου επόθησε και στέριου

Φωτός τό άνέσπερο ιημέρι :

Πιο απ' τον άητό πελάγου αϊθέριου

Ταξιδευτής, στα ούράνια μέρη

Χρυσού άστεριού ίσως είναι ταίρι...

Σπέτσες.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΣΤΟΥΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΕΣ

Δέν κλείτανε δυό μήνες από τον καιρό που βεβαίωνα, πώς ο κ. Σκληρός έβιάσθηκε να βρει ριζοσπαστικά και προοδευτικά στοιχεία στον τόπο μας. 'Από τότε όμως από κοινωνικό μας ζήτημα εξέλιχθηκε και με την εξέλιξή του ή γνωριμία μας των ανθρώπων έγινε ανώτερη, ώστε μας επιτρέπει περήφανοί σήμερα ν' αποταθούμε σ' Έλληνες σοσιαλδημοκράτες.

Μπορεί τά μάτια μας να μην αντίκρυσαν ακόμα προλετάριους και πρώτες ύλες βιομηχανίας. Τους σοσιαλδημοκράτες όμως τους είδαμε όλοι στο «Νουμα», που από τις στήλες του κηρύζανε μ' έπιστημονική κ' επαναστατική φρασεολογία τό πρόγραμμα του νεοσύστατου κόμματος με τό παράξενο και ξενότροπο βαφτιστικό του όνομα.

Αν ή σοσιαλδημοκρατία δέν αριθμεί ακόμα στις τάξεις της οπαδούς περισσότερους από τά δάχτυλα του ενός χεριού, μας είναι αδιάφορο. Οί τρεις, τέσσερες είναι αρκετοί να ιδρύσουν τό κόμμα, αφού μας άπόδειξαν πόση πεποίθηση έχουνε στον έαυτό τους και πόση πίστη στις πεποιθήσεις τους.

Και λοιπόν, επειδή οί σοσιαλδημοκράτες είναι πραγματικά όντα και φωτισμένα μυαλά, σοβαρά μπορεί να τους πρωτοχαιρετήσει ένας δημοτικιστής, αφού κι αυτοί πρωτοφανερώθηκαν απλώνοντας τό χέρι μ' αδερφική εμπιστοσύνη στους δημοτικιστάς.

Υστερα όμως από τον αντιχαιρετισμό μας—που τον επιβάλλει και ή καλή ανατροφή—πρέπει άμέσως ν' ακολουθήσει ή σοβαρή αναγνώριση της φύσεως των αρχών ενός δημοτικιστή κ' ενός σοσιαλδημοκράτη, για να φανεί ή τεράστια διαφορά τους.

Μιά τέτλια δουλιά την καταπιανόμεστε μ' ευχαρίστησή μας, αφού προκληθήκαμε από φίλο μας πολύτιμο, σαν τον Πέτρο Βασιλικό, που παραξενεύθηκε με τό ό,τι δημοτικιστής άνθρωπος εγώ ξεστόμισα την άμφιβολία, αν εξέλιξη και πρόοδο είναι τό ίδιο πράγμα.

Για τότο θα προσπαθήσω να δικαιολογήσω τό γιατί μπορεί να είμαι δεκαεφτά χρόνια δημοτικιστής, χωρίς ή νόηση, ή και ή παρανόηση, της θεωρίας της εξέλιξεως να με καταντήσει στα δεκκοχτώ σοσιαλδημοκράτη. Κι' ακόμα τό γιατί θα εξακολουθήσω να είμαι δημοτικιστής, εν ώ συνάμα θα θεωρώ τον έαυτό μου ξενότατο από τον Έλληνικό σοσιαλδημοκρατισμό, που θέλει την άλλαγή (κάθε άλ-

λαγή) για την άλλαγή, μολονότι μας άποκάλυψε τό νέο—που δέν τό πιστεύουμε ακόμα—πώς ο Μαρξισμός που άνάθρεψε τους πρακτικούς σοσιαλιστάς τους έμαθε ν' άποδείχουν, ότι εξέλιξη και πρόοδο είναι τό ίδιο πράγμα, μ' έναν τρόπο, που θα τον ονομάσουμε ταχυδαχτυλογραφικό, αφού δέ μας λείπει έντελώς τίποτα λέγοντας—Πώς είναι τό ίδιο πράγμα, γιατί ή πάλη των τάξεων είναι τ' όργανο της εξέλιξεως που θα οδηγήσει την κοινωνία στη μελλοντική μορφή της, που δέν πρέπει να ενδιαφερόμαστε για τό πια θα είναι, επειδή θα τή δώσει ή εξέλιξη. Περιέργη άπόδειξη! που μας έπ.τρέπει τό συμπέρασμα, ότι ή δουλιά των πολιτικοοικονομικών έπιστημών εΐτανε να συμβουλεύουν την άνταρσία κατά του καθεστώτος, από τον άχαλίνωτο πόθο της άλλαγής (κάθε άλλαγής), και την άδιαφορία για τό τί θα γίνει, αφού τά κατόπιν εν γούναθ κείνται της Κυρά—'Εξέλιξης. Χανει μαλιστα την έπιστημονική βάση όπως, σαν κ' ελόγου μου, πιστεύει πώς από τ' όργανο, που βάζουμε στη δουλειά της εξέλιξεως, μπορούμε να προφητέψουμε αν ή εξέλιξη—ή μεταβολή—θα μας φέρει στην πρόοδο, ή στο χαμό.

Αύτά και άλλα τέτιχ μπορεί να τά διδάσκει ο Μαρξισμός. Ας δοῦμε όμως σαν τί να λείπει ή 'Επιστήμη (με τό Ε), που περιλαμβάνει τις αλήθειες που διοικούν όλες τις έπιστήμες (με τό ε).— Όλοι βλέπετε, φίλε μου Βασιλικέ, την 'Επιστήμη προσκαλούμε συντρόφισσα και βοηθό μας.

*

Η 'Επιστήμη (με τό Ε) που μετριοφρονέστατα έπαψε να ζητεί την εξήγηση των φαινομένων, αλλά με τις θεωρίες και τους νόμους της εύκολάνει τή συνεννόηση των έπιστημόνων άναμεταξύ τους και δίνει τους κανόνες των σχέσεων και της άλληλουχίας των παρατηρουμένων από τον άνθρωπο φαινομένων, ή 'Επιστήμη (με τό Ε) λοιπόν κατασκεύασε τον όρο εξέλιξη, για να δείξει άριστότατα και γενικότατα ότι όλα τά έδώ κάτω και τά εκεί άπάνω, όπως τά βλέπει ο άνθρωπος με τά πέντε αισθητήριά του, άλλάζουν μορφές, μεταβάλλονται στο χειρότερο, ή στο καλλίτερο, αδιάφορο. Με τή θεωρία της, άρα, ή 'Επιστήμη δέ μας μαθαίνει καμιά θετική γνώση, αλλά μας ζκαλεύει τό πιο ρητό του 'Ηρακλείτου **τά πάντα ρεΐ**, προσθέτοντας ότι ρέουν σύμφωνα με τους νόμους, που οί ειδίκες έπιστήμες (με τό ε) βάλθηκαν ιδιαίτερα να σπουδάσουν.

Παῦλος. 'Όταν απ' όνειρο βαρύ ζυπνα, σαν σ' όνειρο γυρίζει στους στενούς τους δρόμους, γεμάτους πάλι από στρατό κι άντάρτες. Οί γαριβαλδικοί παραδελεύουν πιο πολύ τό θέαμα με τις όλοπόρφυρες στολές τους. Κατάλυμα θέλουν κι αυτοί, θροφή γυρεύουν. Κλειστά τά μαγαζιά, λαμπρή μέρα σήμερα, ποιός άνοίγει; Καπνό ζητάει ο στρατός, κρασί οί άντάρτες. Σπάστε τις πόρτες, οί άδελφοί Ιταλοί βρηθάνε στη ρεμοῦλα.

'Ενας λεβέντης, τσιγκέλι τό μουστάκι του, στέμμα στό φέσι, σταματά τον Παῦλο.

«Δέ με γνωρίζεις; Είμ' ε Νύσο Τσιλιπούρδας, φίλος του σπιτιού σου. Μου πήραν άγχαρία τό κάρρο μου με τάλογο που δούλευα κι άς ήμουν έφεδρος. Τρέχα, να ζήσης, γλήγορα να μου τό βγάλης!»

«Τό λόχο μου έχασα, στό λοχαγό μου δός μου γράμμα. Είναι φίλος σου, τό ξέρω», τον σταμάτησε παρίκει ένας φαντάρος, Νακκλήτσας, απ' τον τόπο του κ' έκείνος.

«Νουνέ, δός μου ένα τάλλαρο και θα με σώσης.» κ' ή βώχα του κρασιού επνιζε τον Παῦλο. Βαφτιστικός της μάνας του εΐταν αυτός, άντάρτης δέν έπήγε, λείπει κοντά στον Μπέλια κι άς τόδωσε ένα κατοστάρικο, κι άς τόταζε λαγούς με πετραχήλικ.

'Όσο είναι ζωντανός, δέν προσκυνά άλλη πόρτα απ' της νουνας του.

'Εξω απ' την πόλη βγαίνει ν' αναπνεύσει ο Παῦλος. 'Εχόρτασε κ' έδώ φαγι τάσκέρι και ζαπλωμένο στα λιοστάσια ξεκουράζει: τάποκαμωμένα μέλιη. Άλλοι φειρίζονται, άλλοι κοιμούνται. Κάτω από έναν πλάτανο κύκλο έχουν κάμει μερικοί και κουβεντιάζουν.

«Εΐδατε Τουρκο πουθενά; Γιατί να ύποχωρούμε; Γιατί να δειάσουμε δίχως αίτία τον τόπο;»

«Κάτι θα τρέχη!»

«Είνος δάχτυλος!»

«Στά 78 δέ μας έγίλασαν; Στά 86 δέ μας άπόκλεισαν; Και τώρα μας γυρίζουν πίσω.»

Να γελάση ή να θυμώση ο Παῦλος; Γιατί κι αυτός να μην πιστέψη τάχχ προδοσία; Φεύγοντας χθές, «τί φεύγουμε» μή δέ ρωτούσε;

Κάποιος χτυπά άξαφνα τον ώμο του και τον ζυπνά απ' τους λογισμούς του.

«Πιο κερδεμένος δέν έβγάκα γώ, που γλύτωσα τους κόπους; και σεις τί βγάλατε απ' την έκστρατεία!»

'Εφεδρος με πολιτικά εΐταν αυτός που του μιλούσε. Κάποιου σταφιδέμπορου γιός, άποσπασμένος

σε γραφείο από την πρώτη μέρα που παρουσιάσθη. 'Όταν άρχισε ο πόλεμος, τον έδωσαν ως συνοδό σε δυό άγγλους δημοσιογράφους.

«Τί γλέντι που τό κάμαμα μ' αυτούς, δέν ζέρεις! έπέκλεισε τή διήγησή του ο φίλος του και φεύγει.

Μιά σάλπιγγα χτυπά, ο κύκλος κάτω από τον πλάτανο σκορπίζεται. ο Παῦλος μένει μόνος με τους λογισμούς του.

Μαγεία είν' ο 'Απρίλης έξω εκεί. Μοσχοβολούν οί λεμονιές, λευκή πλημμύρα τά λιοστάσια, μεθάει ο δλογάλανος άέρας. Σε ποθους λίνετα ή καρδιά, μακριά πετάει ο θλιμμένος νους του νέου, σ' ώρες χαμένες ίσως πια για παντα: δειλή δειλή σαλεύει μέσα ή σκέψη: τί ήθελες να γυρίσης, Παῦλε!

Εάφνω τό μάτι πέφτει πέρα στα βουνά: ίσκιος βαθιός, γαλαζιοι απλώνονται στα δασωμένα πλάγια, άστράφτουν οί καρφές στοῦ δειλινοῦ τον ήλιο. Κάπου κει εΐστε, κακοτραχαλοί του Σουλίου βράχοι. Λάκκα, τό σύνορό σου πάτησε προχτές ο έγγονος του άρματωλού σου. Τό ψευτισμένο τόνειρο με τρίδιπλο καημό άνανιώνει.

Μιά σάλπιγγα σημαίνει πάλι συναξη: με βήμα άπρόθυμο σέρνονται γύρω του οί άργοπορημένοι. Ο άντάρτης άλαφιάζεται, τους συντρόφους του θυμάται.

Ἔτσι ἡ κοινωνιολογία (ποῦ δὲν καλοῦνται ἀκόμα ἐπιστήμη, μὰ ποῦ μπορεῖ νὰ εἶναι) ὅπως ἡ γλωσσολογία (ποῦ εἶναι ἐπιστήμη), ὅπως ἡ ἐμβρυολογία, ὅπως κάθε ἐπιστήμη (μὲ ε) μὰς δίνουν μὲ τοὺς νόμους τὴν ἀλληλουχία τῶν φαινομένων, ποῦ, χάρις στὴ θεωρούμενη ὡς τὴν ὥρα γι' ἀλήθεια ἀτὰ ἴδια αἷτια φέρνουν τὰ ἴδια ἀποτελέσματα μὰς ἐπιτρέπουνε σ' ἕνα βαθμὸ νὰ προφητεύουμε τὸ δρόμο καὶ τὴ μορφή ποῦ θὰ λάβει τὸ ἐμβρυο, ἡ γλώσσα, ἡ κοινωνία.

Καὶ λοιπὸν ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως, γιὰ ὅλες τίς ἐπιστήμες καὶ γιὰ τὴν Ἐπιστήμη, δὲν ἀποτελεῖ νόμο προόδου, ἀλλὰ δείχνει τὸ σύνολο τῶν φυσικῶν νόμων τῶν σχέσεων καὶ τῆς διαδοχῆς τῶν φαινομένων, νόμων ποῦ πολλὰ φορὲς δουλεύουν πρὸς ἀντίθετα σημεῖα καὶ γι' ἀντίθετους σκοπούς. Μὰς δίνει, ἀρα, ὁ περιληπτικὸς ἐπιστημονικὸς ὅρος ἐξέλιξη τὸσο τὴν ἰδέα τοῦ ἐμπρός, ὅσο καὶ τοῦ πίσω, ὅσο καὶ τοῦ παραστρατήματος.

Τὸ εἶπαμε ὅμως καὶ πρωτύτερα μ' ἄλλον τρόπο, ἡ Ἐπιστήμη ἔχει ἕνα μέσο — ποῦ εἶναι κι' ὁ πρακτικὸς σκοπὸς τῆς — νὰ καθυποτάσσει τίς τυφλὰς βουλὰς τῆς φύσεως μελετώντας, πὼς τὸ α φαινόμενον προηγῆται ἀπὸ τὸ β καὶ πὼς τὸ β θὰ τ' ἀκολουθήσει τὸ γ. Σπουδὴ ποῦ ἐπιτρέπει στὴν κοινωνιολογία, ὅπως καὶ σὲ κάθε ἄλλῃ ἐπιστήμῃ, προκαλώντας — ἂν μποροῦν — ἔγκαιρα τὸ α φαινόμενον, ἢ πνίγοντάς το, νὰ φέρουμε ἢ νὰ ἐμποδίσουμε τὸ γ.

Γιὰ τὴν κοινωνιολογικὴ ἐπιστήμη, λοιπὸν, ἡ πάλῃ τῶν τάξεων (ἕνα κοινωνικὸ φαινόμενον καὶ κοινωνιολογικὸς συντελεστὴς) ὅπως ἡ σύφιλη καὶ ὁ ἀλκολισμὸς δουλεύουν γιὰ τὴν ἀλλαγὴ τῆς κοινωνικῆς μορφῆς, ὅργανα ἀσυνείδητα τῆς ἀσυνείδητης ἐξελίξεως. Δὲν ὑπάρχει ὅμως κανένας λόγος νὰ δυναμωθοῦν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο συνειδητὰ, οὔτε φακιρικὰ ὁ ἄνθρωπος νὰ τ' ἀφήσει νὰ δουλεύουν, ὅσο μποροῦμε — χάρις στὴν ἐπιστήμη — ν' ἀποδείξουμε, ὅτι ἐδηγοῦν τὴν κοινωνία στὸ χειρότερο κι' ὅσο μποροῦμε νὰ ἐλπίζουμε, πὼς δυνάμεθα νὰ ἐμποδίσουμε τὴν ἀνάπτυξή τους.

Γιὰ τὴ σύφιλη καὶ τὸν ἀλκολισμὸ — ὅργανα κι' αὐτὰ σπουδαιότατα τῆς ἐξελίξεως, τῆς ἀλλαγῆς τῆς κοινωνικῆς μορφῆς — πιστεύω πὼς οὔτε ὁ Γερμανικὸς Μαρξισμὸς, οὔτε ὁ Ἑλληνικὸς σοσιαλδημοκρατισμὸς θὰ διαφωνοῦν στὸ ὅτι πρέπει νὰ χτυπηθοῦν — μολονότι εἶναι ὅργανα τῆς ἐξελίξεως — γιὰ τὸ καλὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Γιὰ τὴν πάλῃ τῶν

τάξεων ὅμως δὲ μὰς ἐπιτρέπουν ἀμφιβολίες καὶ συζήτηση· γιὰτὶ σὰν ὄργανο, λένε, τῆς ἐξελίξεως πρέπει νὰ τὸ δεχθοῦμε καὶ σὰ μοιραία ἀνάγκη. Κ' ἔτσι μὰς βρῖσκουν νὰ τὸ βοηθήσουμε καὶ συνειδητὰ, ἀφοῦ ἡ ἐξέλιξη θὰ ὀρίσει τὴ μελλοντικὴ μορφή τῆς κοινωνίας.

Ὁμολογοῦμε πὼς ὁ μηχανισμὸς καὶ ἡ συνέπεια τοῦ συλλογισμοῦ τους δὲ μὰς φαίνεται οὔτε ἐπιστημονικὸς, οὔτε λογικὸς.

Ἐμεῖς συνεπότεροι κ' ἐπιστημονικότεροι (ἄς μὰς ἐπιτρέψουν νὰ τὸ φρονοῦμε) λέμε, ὅτι ὅπως ἡ ἐπιστήμη μὰς εἶπε νὰ πνίξουμε ὅργανα τῆς ἐξελίξεως τὴ σύφιλη καὶ τὸν ἀλκολισμὸ χάρις τῆς προόδου, ἔτσι συνειδητὰ δὲν πρέπει νὰ βοηθήσουμε τὴν πάλῃ τῶν τάξεων, προτοῦ ἐξετασθεῖ ἂν θὰ μὰς ὀδηγήσει στὴν πρόοδο. Πράγμα ποῦ ἡ κοινωνιολογία, ἂν εἶταν ἐπιστήμη, θὰ μπορούσε νὰ μὰς τὸ πει.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ κοινωνιολογία δὲν εἶναι ἀκόμα θετικὴ ἐπιστήμη, ἀλλὰ παραμένει κατὰ τὸ πολὺ μέρος ἱστορικὴ, γιὰ τὴν ἐξέταση ἂν ἡ πάλῃ τῶν τάξεων — σὰν ὄργανο τῆς ἐξελίξεως — ὀδηγῆι στὴν πρόοδο θὰ ρωτήσουμε κ' ἐμεῖς τὴν Ἱστορία, ὅπως ἔκαναν οἱ σοσιαλδημοκράτες.

*

Ἀλλὰ, φαίνεται, πὼς ἡ Ἱστορία λείπει ὅσα θέλει ὁ ἀναγνώστης τῆς κάθε φορὰ νὰ βρεῖ στίς σελίδες τῆς. Γιὰ τοῦτο κ' ἐκείνους τοὺς βεβαίως, πὼς ἡ πάλῃ τῶν τάξεων φέρνει τὴν πρόοδο, κ' ἐμένα μὲ διδάσκει ὅτι ἡ πάλῃ τῶν τάξεων ὅταν ἐβοήθησε τοὺς κάτω νὰ νικήσουν τοὺς ἀπάνω γκρέμισε τὰ κράτη καὶ τοὺς πολιτισμοὺς στὸ χάος καὶ στὴν καταστροφή. Κ' ἀκόμα ὅτι τὰ κράτη πρόκοψαν ὅσο τὰ διοικούσαν οἱ ὀλίγοι γεροὶ, οἱ ἄριστοι. Γιὰ τοῦτο καὶ ἡ κοινωνιολογία ὀρίζει, ὅτι αὐτὸ Κράτος εἶναι ὄργανισμὸς ὑπεροχῆς τῶν ὀλίγων ἐπὶ τῶν πολλῶν.

Καὶ γενικὰ μποροῦμε νὰ πούμε, ὅτι ὅταν οἱ ὀλίγοι σάπισαν τότε μόνο ἔγινε φανερὴ καὶ ξανάφη συνειδητὰ, στὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἡ πάλῃ τῶν ποδαριῶν μὲ τὸ χαλασμένο πλέον κεφάλι. Καὶ ἡ πάλῃ τότε χάρισε τὴ νίκη καὶ τὴν κυβέρνησα στὰ πόδια. Ἀμα ὅμως τὰ πόδια βαλθῆκαν νὰ κυβερνήσουν, ὁ πολιτισμὸς καὶ τὸ κράτος περπάτησε μ' ὅση εὐστάθεια καὶ ἀντοχὴ κατορθώνει νὰ βαδίζει ὁ ἀκροβάτης σὲ κάθετη στάση, μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω καὶ τὰ πόδια ἀπάνω.

Παραδείγματα μπερῶ νὰ φέρω ἀπὸ τὴν Ἱστορία ὄλων τῶν κρατῶν καὶ ὄλων τῶν πολιτισμῶν. Σπάρ

τη, Ἀθήνη, Ρώμη Βενετία διατρανώουν τὴν ἴδια ἀλήθεια — ὅτι ἅμα ξεφυλισθήκε ἡ εὐγένεια τότε φανερώθηκε ἡ ὀχλοκρατία κι' ἀμέσως ἀκολούθησε ὁ ξεπεσμὸς καὶ ὁ χαμὸς τοῦ κράτους.

Ἄν γυρίσουμε τίλους τὰ μάτια μὰς καὶ στὰ νεώτερα κράτη τὸ ἴδιο θὰ παρατηρήσουμε. Ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γερμανία, ποῦ τραβοῦν μπροστὰ ἀπ' ὄλους, τὸ χρωστοῦνε στὸν Καίσαρ βασιλισμὸ, στὴ συντηρητικὴ δυνάμη τῆς εὐγένειας καὶ στὸ ξανάνοιγμα τῆς βουλῆς τῶν λόρδων. Κι' ἀκόμα θὰ δεῦμε ὅτι σ' αὐτὰ τὰ κράτη ὁ σοσιαλισμὸς ἔχει τὴ μικρότερη φούρια, ντυμένος τὴν εἰρηνικότερη μορφή τῆς πάλῃς. Ἀπ' ἐναντίας ἡ Γαλλία, μὲ τὴν ἀστική τῆς ἐπαναστασι τοῦ 79 καὶ τώρα μὲ τὸ σοσιαλισμὸ τῆς στέκει, ἂν δὲν πάει πίσω. Κι' ἄς μὴ μὰς γελᾷ ἡ δυνάμη τῆς ἀδράνειας τοῦ μεγάλου ὄγκου τῆς, ποῦ εἶναι μιὰ δυνάμη κι' αὐτὴ — πάντοτε μεγαλύτερη ποῦ προδίδει ὅμως τὴ μεγάλη ζωὴ, τὴ μεγάλη κίνησι, ποῦ δώσανε στὴ μάζα τῆς οἱ περασμένοι αἰῶνες.

*

Καὶ λοιπὸν ὅπως ἡ Ἱστορία — ποῦ δὲ ρωτήθηκε γιὰ νὰ ὑποστηρίξει ὀρισμένη θεωρία — δείχνει τὸ κοινωνικὸ φαινόμενον τῆς πάλῃς τῶν τάξεων πολλὰς φορὲς στενοθεμένο μὲ τὰ φαινόμενα τοῦ ξεπεσμοῦ τῶν κρατῶν καὶ τῶν πολιτισμῶν, ἔτσι καὶ ἡ κοινωνιολογία ἐπιστήμη — ἐμβρυο, ποῦ θὰ εἶναι φυσικὴ ἱστορικὴ ἐπιστήμη, ὅταν θὰ γίνῃ ἐπιστήμη, παραδέχεται τὴν πάλῃ τῶν τάξεων γιὰ ὄργανο μοιραίου τῆς ἐξελίξεως τῶν κοινωνιῶν, τώρα προοδευτικὸ καὶ ἄλλοτε τοῦ χαμοῦ, σχετικὰ μὲ τὰ αἷτια ποῦ τὴν προκαλέσαν καὶ μὲ τίς ἀνάγκες ποῦ ἤρθε νὰ συμπληρωσε κι' ἀνάλογα μὲ τίς συνθήκες ποῦ τὴν ἀναδείξανε συνειδητὰ.

Γιὰ τοῦτο κ' ἡ Ἐπιστήμη (μὲ Ε) ποῦ δὲν ἔχει ἔδρα στὰ Πανεπιστήμια, οὔτε θάχει ποτέ, μὰ καὶ ποῦ δὲν παρασκευάζει θεωρίες ἐπιτηδες γιὰ νὰ δουλέψουν τὰ συμπερόντα πολιτικῶν κόμματος [ὅπως λ. χ. ἡ θεωρία τοῦ Μαρξισμοῦ ποῦ διασκευάσθηκε γιὰ νὰ δουλέψει τὸ σοσιαλιστικὸ πολιτικὸ κόμμα] παραδέχεται τὴ συνειδητὰ καὶ τὴν ἀσυνείδητη πάλῃ τῶν τάξεων σὰν ὄργανο τῆς ἐξελίξεως, ἀλλὰ συνάμει τὴν ἀναγνωρίζει προοδευτικὴ ὅταν ἡ ἐφεση τῆς ἀλλαγῆς παραμένει ἀνάλογη μὲ τὴν ἡλικία τῆς κοινωνίας καὶ φανερόνεται σὰν ἀναγκαῖο συμπλήρωμα τῆς συντηρητικῆς δυνάμεως τῆς κοινωνίας.

Κ' ἐκεῖνοι τὸν ἐγύρευαν. «Οἱ Τούρκοι δὲν κατέβηκαν στὸν κάμπο, οἱ εὐζῶνοι τοὺς κρατοῦν τὸ πέρασμα σὲ μιὰ κλεισοῦρα», τοῦ εἶπαν, ὅταν τὸν ἐσμίξαν ἀποβραδὴς στὴν πόλη.

Δὲν ἔργησαν τὴν ἄλλη μέρα, κοντὰ στὸ χάρωμα, στὰ ὄρη τῆς Ἠπείρου βρέθηκαν ξανά ὁ Παῦλος Γέρακας κ' οἱ σύντροφοί του.

*

Τρεῖς μέρες ἀλλάζουν τουφεκιὰς ἀπ' τὰ ταμπούρια τοὺς οἱ εὐζῶνοι κ' οἱ τούρκοι. Πόσοι εἶν' οἱ τούρκοι, ποῖος τοὺς ξέρει! Οἱ εὐζῶνοι ἕνα τάγμα μόνο κ' ἕνα δὺο μπουλούκια ἀντάρτες· κι' ἀπὸ ψηλὰ ἀπ' τὸ διάσελο δὺο τρία κανόνια βροντοῦν ἀριὰ καὶ ποῦ, τὰ αἷματα νάχνουν. Πίσω χιλιάδες ὁ στρατός, μεντάτι ὅμως δὲ φτάνει. Ἄς τουφεκῶν οἱ εὐζῶνοι, νὰ λέμε: πολεμάμε.

Στῆδες, λόφοι ἀλάκροισι τὰ ψωμιά στὸ Λοῦρο, στὴ Στρεβίνα χάσιες, φρέσκες στέλνουν γύρα σὲ συντάγματα καὶ λόγους τίς κουραμένες οἱ φούρνοι τοῦ στρατοῦ ἀπὸ τὴ Φιλιππιάδα, — μωρέ, ἀλεύρια πάφησαν, ψωμὶ ποῦ τῶρωγαν οἱ γουρνομήτες! — τὰ εὐζῶνάκια μόνο ροκανίζουν τὴν ἀδόντιαστη γαλιέτα.

«Πόλεμο θέλατε μαθές!» ἀφρίζει ὁ λοχαγὸς Λαχτάρης· ξερὸς ὁ λάρυγγας, θολὸ τὸ κέφι, τί σάθηκε

ἀπὸ τὰ προχτὲς τὸ οὔζο.

«Τί λές, μωρέ!»

Πάει νὰ σκάση ἀπ' τὸ κακό του μὲ τὸ μαντάτο ποῦ τοῦ φέρει ἕνας ῥέμπελος, πὼς δὺο χιλιάδες τίγκα κουβαλήσει τοῦ συναδέσφου Παλιούρα, ποῦ φυλάει μὲ τὸ λόχο του τὸ δρόμο τοῦ Γιανίνου, δὺο τρεῖς ὄρες παρακάτω. Τοῦ τίς ἔστειλε μ' αὐτὸν πεσκίσι ἀπὸ τὴν Ἄρτα ὁ ἐφεδρὸς ἀνθυπολοχαγὸς του μὲ τὴν παραγγελία πὼς αὔριο θὰ γυρίση. «Ἄς κάτση τὸ παιδί, νὰ κἀνὴ τὴ δουλιὰ του, νὰ γράφῃ στὴν ἐφημερίδα του κι' αὐτὸ ὑπηρεσία στὴν πατρίδα εἶναι», εἶπε ὁ λοχαγὸς Παλιούρας.

«Φτάνει νὰ στείλῃ καὶ κρασί», πρόσθεσε ὁ ὑπολοχαγὸς του Γιαταγάνας, ἀδράζοντας τὴ μιὰ μποτίλια. Καὶ μὴδὲ αὐτό, μὴδὲ τὰ γάλατα κ' οἱ ζαιρέδες καὶ τὰ χλωρὰ τυριά καὶ τὰ γιαούρτια. Στάνες εἶν' ἐκεῖ κοντὰ κι' ὅ,τι κι' ἂν θέλεις βρῖσκεῖς».

«Κ' ἐμεῖς ἐδῶ θὰ πολεμάμε!» ἀναστίναξε ὁ λοχαγὸς Λαχτάρης.

«Στὸ χύρωμα, παλιόσκυλο!» ξεθύμανε, γουρλώνοντας τὰ μάτια, στὸν ὑπρητή του, Ἐηρομεζίτη βλάχο, ποῦ τέντωσε ταῦτι, ὅταν ἄκουσε γιὰ γάλατα καὶ γιὰ γιαούρτια.

«Κ' ἐσὺ ἐδῶ πέρα τί γυρεύεις;»

«Φουσεῖα, ἂν περισσεύουν» εἶπε δειλὰ, σιμώνοντας ὁ Παῦλος Γέρακας.

«Δὲν πᾶς στὸ διάσελο! Γκιντί! Ἐδῶ ποῦ μαζώχτηκατε, κατσικοκλήρες, Φουσεῖα θέλετε γιὰ τίποτε ψιμάρι!»

Ὁ Παῦλος γύρισε τὴ ράχη δίχως νὰ παντήση.

«Δὲν μὰς φτανεῖ τὸ βρωμάσκαρό μας, ἔχομε καὶ τοὺς ἀντάρτες. Ἐγὼ κελὲ εἶπα νὰ τοὺς στέλναμε δεμένους πίσω», βρουχάθηκε κατόπι του ὁ λοχαγὸς Λαχτάρης.

Στὴν ἄλλη ράχη εἶταν ὁ ξάδερφος τοῦ Παύλου Βουλοδήμου μὲ τὸν ἄλλο λόχο. Ἄρ' κ' ἐκεῖ βροντοῦσε τὸ τουφεκί, ἀνερός λευκὸς καπνὸς ἐκρίμονταν στίς τσίμες. Ὁρθὸς ὁ ἀνήφορος, ἔκαε ὁ ἥλιος τοῦ Ἀπριλιοῦ, ἀγκομαχοῦσε ὁ Παῦλος κάτω ἀπ' τὴ βαρεῖὰ καπότα. Κάπου ποῦ χτύπαγε φόρια στὰ κοτρώνια κἀνα βόλι.

«Βρέ, πῶς ἐδῶ;» τοῦ φώναξε, ὅταν τὸν εἶδε ὁ λοχαγὸς Βουλοδήμος.

«Φουσεῖα θέλω», εἶπε ἀγκομαχώντας ὁ ἀντάρτης.

«Κάτσε νὰ ξανασάνης πρῶτα. Ἐλα, ἔμπα μέσα».

Βαθὺ εἶχε σκαμένο τὸ λαγοῦμι του στὸ βράχο ὁ Βουλοδήμος, πλατεῖα στρωμένες τίς κουβέρτες καὶ

"Ετσι ή 'Επιστήμη, ή νηφάλια, βρίσκει το ίδιο όργανο της εξέλιξης, την πάλη των τάξεων, τώρα όργανο χαμού και άλλοτε όργανο προόδου και το βρίσκει πότε με τη γλυκειά μορφή της: άμιλλας, πότε με τη μορφή της πάλης (class war) και πότε με τη μορφή του πολέμου των τάξεων (struggle of classes).

Είναι αλήθεις αυτές που τις έγνωρισαν πολύ καλά οι πρώτοι πρακτικοί σοσιαλιστάι, τα μέλη του πρώτου σοσιαλιστικού συνεδρίου της International (1864), που τη θεμελίωσε ο Μάρξ και που έζησε ως τα 1876, έτος που εξ αιτίας της Κομμούνας τα μέλη της διαφώνησαν και χωρισθήκανε σε τρεις ομάδες. Στα συνδικάτα (τύπου Trade-unions, Άγγλικός σοσιαλισμός). Στον κοινοβουλευτικό σοσιαλισμό του Μάρξ (Γερμανική μορφή). Και στον αναρχικό σοσιαλισμό του Bakounine (θερμώαιμη, Μεσογειαιτική μορφή).

Πώς ο λόγος του χωρισμού; Η άγρια κι άνομη μορφή της πάλης της Γαλλικής Κομμούνας ήταν ή πρόφαση. Ο καθαυτό λόγος ήταν ή ανάγκη να διαλέξει ο καθένας τα μέσα της πάλης ανάλογα με τη δύναμή του και με την αδυναμία—δύναμή του κι αυτή άρνητικής φύσεως -- των δικαίουσών τάξεων του τόπου του. Και χωρίσθηκαν, εν φή ή θεωρία ήταν για όλους ή ίδια διδάσκοντας «ο κόσμος ζει και υπάρχει με το νόμο του άγωνα για την ύπαρξη», γιατί τα πράγματα τους έλεγαν — "Η δύναμη", που εξαρτάται από το παραγωγικό κεφάλαιο κι από τον αριθμό των προλεταρίων, που τους δημιουργεί το κεφάλαιο, όσο κι 'έν φαίνεται μεγάλη δεν μπορεί να διαλέξει μονη της τα μέσα της πάλης, όταν ή συντηρητική δύναμη του Κράτους δεν είναι παραλυμένη.

"Όπου, επομένως, ή συντηρητική δύναμη του κράτους είναι ισχυρή εκεί και ή πάλη θα λάβει την ήπιότερη μορφή. Και τέτια είναι ή μορφή του σοσιαλισμού της Άγγλιας, που μελλοντί και το κεφάλαιο της είναι τρανότατο κι' οι εργάτες της πάμπολλοι, εν τούτοις οι εργατικοί σύνδεσμοι και τα συνδικάτα της μετριοπαθέστατα μοχθούν μόνο για το ανέβασμα του ήμερομισθίου, χωρίς κανένα δεσμό με την πολιτική και χωρίς λογαριασμούς και θεωρίες αναμορφώσεως της κοινωνίας

Η συντηρητική δύναμη του κράτους τείνει να λιγοστεύει — ο σοσιαλισμός γίνεται πολιτικό κόμμα

(Γερμανική μορφή). Μα ή πάλη δεν παύει να είναι νομιμοποίηση.

Οι Γάλλοι τέλος δεν τρέμουν, όπως οι σοσιαλδημοκράτες της Γερμανίας, τ' αναρχικά κι' άνομα μέσα, μα τα βρίσκουν όλα θεμιτά. Κι' ο Έρβέ, διάδοχος του Bakounine, — που τον αποκέρυξαν οι Γερμανοί στη Στουτγάρδη — δεν είδε στον Μπέμπελ παρά ένα Κάιζερ — σοσιαλιστή, γιατί στον τόπο του δε γνώρισε και δεν έννωσε, όπως ο Μπέμπελ, την επίθεση της συντηρητικής δυνάμεως, που όρίζει πρό πάντων τα μέσα της πάλης.

Ο σοσιαλισμός λοιπόν, που δημιουργήθηκε, νότα μπένε, από μιάν ανάγκη, δεν είναι παντού ένας, αλλά διαλέγει για να παλέψει τα μέσα, που του επιτρέπει ή συντηρητική δύναμη των κοινωνιών. Κι' όπου ή δεύτερη υπάρχει σημαντική τα πράγματα πάνε σαν καλά. "Όπου όμως ή δεύτερη δεν υπάρχει το Κράτος ζεσταίνει στον κόρφο του τον Κόμπρα, που θα το ανταμείψει με το θανάσιμο δάγκωμά του άργα ή γρήγορα. — "Ετσι τουλάχιστο φαίνονται να λένε μέσα τους οι Μπέμπελ για τη Γαλλία, τρίβοντας τα χέρια, από το αίσθημα βιβια της αδερφότητος των λαών.

"Όστερ' απ' αυτά δε δικαιούμεστε τάχα να ρωτήσουμε: πια ή ανάγκη να ξαναψούμε στον τόπο μας την πάλη των τάξεων, αφού κεφάλαια παραγωγικά (μεγαλοβιομηχανία) και φτώχεια χρίσιμη (προλεταρίους παραγωγικής βιομηχανίας) δεν έχουμε; Και δεύτερα δε δικαιούμεστε απορώντας να ξαναρωτήσουμε: γιατί να προτρέξουμε να φέρουμε το κακό (στην περίπτωση που θα μας έρθει μοιραία), αφού μπορούμε να προφητέψουμε ασφαλώς, ότι τα μέσα της πάλης θα είναι της άποσυνθετικότερης μορφής, γνωρίζοντας ότι ή συντηρητική δύναμη του Κράτους μας είναι μηδαμινή, σά δύναμη κράτους όχλοκρατούμενου;

Στην περίπτωση, τέλος, που θα γνωρίζαμε ότι το Κεφάλαιο μια μέρα θα μας έρθει κι' εδώ, για να ιδρύσει την Βιομηχανία που θα οργανώσει τους εργάτες κι' ότι μοιραία μετά ταύτα ή πάλη των συμφορόντων των τάξεων θ' αναφανότανε, ένα καθήκον μου φαίνεται πως είχαμε — Να εργασθούμε συνειδητά για να δυναμώσουμε τη συντηρητική δύναμη, ενισχύοντας από τώρα τον άγωνα της ασύνταχτης άκόμω τάξεως των **όλίγων φωτισμένων και θετικών ανθρώπων** κατά των όχλοκρατών,

κατά των δημοκόπων, κατά των χαλασμένων κεφαλιών, των υπέρμαχων της 'Ισοπολιτείας, των ελευθερων θεσμών, της άχαλίνωτης ελευθερίας των δικαιωμάτων του συνταγματικού πολίτη. Άγώνας που θ' αρχίσει (άν δεν άρχισε ήδη από τους δημοτικιστάς), ξεκαθαρίζοντας την πνευματική ζωή μας απ' όλες τις παράκαιρα και πρόκαιρα από το δασκαλισμό φουρνισμένες μπουρμπουλές, που φέρανε το Κράτος, με τη μια Βουλή και με τη λαϊκή θέληση, εδώ που το καταντήσανε.

Και τελμω να το ξεστομίσω, ότι σά συνέχεια του μαϊμουδισμού του δάσκαλου και του έργου του δημοκόπου μου φαίνεται το πρόκαιρο φανέρωμα του σοσιαλδημοκρατισμού κι' ή απόπειρά του, μ' επισημονική θεωρία της μάδας, να μας μιλήσει για τ' άδικήματα του Κεφάλαιου και για τα δικαιώματα του προλεταρίου, που για μας είναι ζίνες, έγνιες και παράξενες έννοιες, αφού δεν είναι ακόμα φωνές άνάγκης, λόγω των ντόπιων πραγμάτων.

Για τούτο τελικά έχω τη γνώμη πως ο δημοτικιστής, που για την Ελλάδα είναι από τους 'Ολίγους, τους φωτισμένους και θετικούς ανθρώπους, που πρόκειται μια μέρα να συνταχθούν σε τάξη ένθική, πρακτική, μετρημένη, μυκλωμένη, δε θα μπορέσει ποτέ του να συνεννοηθεί, μήτε να νιώσει το κάθε τι, που του θυμίζει: τον αντίμαχό του Δασκαλισμό. Και δυστυχώς ή σοσιαλδημοκρατία σας — φίλε μου Βασιλικέ — αποδείχεται κι' αυτή μια από τις πολλές μορφές που έβρει να νύνηται ο σχολαστικισμός, δουλεύοντας να τελειώσει το καταστροφικό του έργο.

Νοέμβρης — Αθήνα

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

ΧΑΛΙΑ

Στο άγγελόκι του Κάουτα Γαζία

1.

Άγάλια γάλικ πλάγιασε στις μέννας την άγκάλη και κείνη όδός του τούκλασε γλυκά-γλυκά φιλιό... Και στ' όνειρό του το πικριανό άγγέλο: στ' άποράλι και το 'λουζαν και χτένισαν τα μαύρα του μαλλιά.

2.

Και ζύπνησε πραι-πραι και στολίξε τις κοούλες, και μια στο καθρεφτάκι του γυρούσε και γελούσε. Κ' εν άγγελούδι άχτένιστο με τα μαλλιά του μπουκλες: απ' τον καθρεφτή του 'γυρευε και το γλυκοκοιτούσε.

3.

Στης γλάστρας την τριανταφυλλιά το χέρι του ξεπαλώνει και πρέμνε στάλες δροσιάς των άγκαθίωνε τάκια... Κ' εν' άγκαθόκι άνόητο το χέρι του άγκυλώνει κι από τα μάτια του κούκλιν δυό διαμαντίνια τάκια.
(Βάσπορος) ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΕΛΤΑΣ

καθόνταν σταυροπόδι. Στο πλάι του το σπυθί, στη μέση του ζωσμένο το πιστόλι, μαύρο το πρόσωπο, έστριφτο ξεχασμένο το μoustάκι.

«Τέτιες ώρες τί να σε φιλέψουμε! Αυτό είναι το προσράι μου με την ξερή γαλέτα».

Κ' έδειξε μια τσαπέλα σύκα άπάνω στην κουβέρτα

«Ο Παύλος κάθησε: δίχως να προσμείνη δεύτερη πρόσκληση έκοψε δυό σύκα.

«Νερό μήν έχρη;»

«Νά, το παγούρ' έχει: μισό νερό και μισό ρόμι. Κοίταξε μόνο μήν τάδειάσης όλο. Μα πώς; εδώ, δε μούπες!»

«Εδώ κοντά 'μστε κι' έμεις: στ' Άνώγι έχου με πιάσει μια πλαγιά και τουρεκάμε».

«Καίτε φουσεκία δηλαδή, βαρείτε σαν κι' έμας τα βράχια. Άκου τί γίνεται και μύτη δε ματώνει».

Συγκρατητή βοή, άπόμακρη, σαν από κόσμο άλλο έφτασε βαθιά στον τράφο του λοχαγού Βουλοδήμου.

«Έχω έναν έφεδρο που ρήμαξε στις μπαταρίες τα φουσεκία. Φουσεκία, είπες, θές και σύ; Δεν παίρνεις, όσα θέλεις. Σάμπως κάνουνε δουλειά κι αυτά, δέκα χρονών φουσεκία! Τώρα φωνάζουμε το στιστή

μου και σου δίνει. Μα φάε καιιά γαλέτα πρώτα, ξανάσκνε».

Ο Παύλος δέχτηκε την προσφορά κι ο Βουλοδήμος εξακολούθησε με το άπαθές χαμόγελό του.

«Ε, τώρα πως σου φαίνεται το γλέντι; Δεν είν' όπως σου τάλεγα στην Άρτα; Με πορδες κύγα δε βάφουν, έτσι με την Τουρκία δεν πολεμάνε. "Ηθελα νάξερω, πώς τα Γιάννενα ο Βασίλης Μπέλιας;»
«Στην Άρτα τον άπάντησα προχτές».

«Τά βλέπεις! Πούν' ο σοφτάς, που μου κουνούσε το κεσάλι, όταν του τάλεγα! Στα Γιάννενα θα τα πούμε, μ' άπαντούσε. Αίσθημα κι όλο αίσθημα μου κοπάνησε. Θά μ' έπαιρνε και για κιοτή, φοβόμαι. Και σύ, θαρρώ, το ίδιο θα με παίρνης, που με βρίσκεις εδώ μέσα. Θάθελες να μ' εύρης όρθό στο ταμπούρι, να δείχνω ίσως των τουρκών δε, τι τους έδειχν' ο Καραϊσκάκης. Άλλοι είναι τότες οι καιροί, σοφτάδες, σοφτάδες!»

«Κ' οι άνθρωποι άλλοι!» διέκοψε δηκτικά ο άντάρτης.

«Οι καιροί κάνουν τους ανθρώπους, Παύλο!» άπάντησε ήσυχα ο λοχαγός, εως έσφιγγε και τώρα το λουρί, ως καθόνταν στο σέβερκο ο τουρκός κι' έβλεπε πως θα πολίμαε ο καθένας, έβλεπε νέους ήρωες κι

άντραγαθίες! Με φόμωρα και με κηπνούς, με ρέμπλους και με σοφτάδες δε γέρονται πολέμοι τον καιρό μας, σοφτάδες, σοφτάδες! Τι να σου κάρη το αίσθημα, μόνο μ' αυτό στρατούς δε φιλάνεις; ή άνάγκη κάνει τους στρατούς. Κρέμα που μόνρχεισαι κι απ' την Ευρώπη και δεν το είδες».

Ο άντάρτης άρχισε νανάθη' μόλις βρασιούνηταν.

'Άλλ' άναψε κι ο λοχαγός.

«Με φόμωρα και με κηπνούς, μ' άντάρες και με ζήτω έργα δε γέρονται» εξακολούθησε ύψώ οντάς τον τόνο, «σούσουρα μόνο γέρονται, σούσουρα, άντάρες σαν και τούτη. Τάχερω δε βαστάει φωτιά, Παυλάκη, φουντώνει μόνο μια στιγμή και σβύνει. Πρώτη φορά τα βλέπεις σύ, ρώτα κι' έμένα πούμαι μικρομαθημένος. Σου τόπα κι άλλοτε, βγήκα κι' εγώ στα νιάτα μου άντάρτης, πήγα κι' εγώ στην Πόλη με το νού μου. Έ τώρα θα τα ίδης και σύ, θα ξεθυμάνης... Άκου, άκου, μπαταρίες μου κάνει πάλε ο άνθυπολοχαγός μου, όσο κι αυτός να ξεθυμάνη. Μπάμ, μπούμ, σε δουλειά να βρισκόμαστε, φουσεκία να χαλάμε, να παίζουμε σαν τα παιδιά...»

(άκολουθεί)

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΑΙΚΟΣ